

de regering opge- volksgezondheid op verzoek van vol- roepsgenoot slechts
 doende representatieve organisaties „zelfstandig” het beroep
 deelnemen in de organisatie van de naschoolse opvoeding
 die een van de belangrijkste taken is de voorbereiding van de leerlingen
 in een van de verschillende vormen van de naschoolse opvoeding
 Dit is een van de belangrijkste taken van de naschoolse opvoeding
 tijdschrift van de naschoolse opvoeding
 gemaakt door leerlingen van de School voor de Journalistiek

redactioneel

De redactie en geïnteresseerden uit haar achterban hebben besloten GRrOM een andere naam te geven. Om "het journalistieke aspect" wat nadrukkelijker te laten uitkomen, kozen zij de naam KRANT.

KRANT zal in off-set gedrukt worden. Gepoogd wordt voor de School voor de Journalistiek een eigen off-set apparaat aan te schaffen. Het is de bedoeling dat KRANT dan op deze apparatuur gemaakt wordt.

Het schrijven van artikelen voor KRANT kan in het lesprogramma geïntegreerd worden. In samenwerking met de docenten Journalistieke Vaardigheid zal de redactie opdrachten voor artikelen geven, die tijdens de schooluren kunnen worden gemaakt. De onafhankelijkheid van de redactie blijft echter onaangetast. Zij alleen beslist over de inhoud.

Voor de vormgeving is er een nauw met de redactie gelieerde opmaakploeg gevormd. Voor foto's zorgt weer een andere groep. Een werkgroep zal de wensen en kritieken over de inhoud en de vormgeving in rapporten aan de redactie en de andere medewerkers kenbaar maken. Het doel hiervan is het niveau van KRANT omhoog te stuwen.

De redactie hoopt dat KRANT straks voor u "de" KRANT zal zijn.

RECLAMEPOT DE MIST IN

Chronologie van een verduistering

Na de intrede van de televisie in Nederland ontbrak er een specifieke scholing voor de medewerkers.

Pas enkele jaren geleden werd op kasteel Groeneveld in Baarn een opleiding voor televisiepersoneel uitgeprobeerd.

Op 1 november 1966 ging de cursus voor regisseurs, producers, technici en cameramensen in Studio Santbergen, in Hilversum van start.

Andere creatieve werkers die zich geregeld met de televisie bezighouden, kunnen momenteel alleen nog maar het specifieke karakter van het medium op hun eigen houtje leren kennen. Het eigene van de televisie zou ontbloot moeten worden in opleidingen voor acteurs, cineasten, journalisten enzovoorts. De televisionele kansen voor dergelijke opleidingen zijn aanwezig. Geen enkele is echter al benut.

Midden vorig jaar werd door minister Klompé een regeling getroffen voor de besteding van de reclamegelden. Zestig procent van de netto-opbrengst van de STER-reclame zou aan de gezamenlijke omroeporganisaties uitgekeerd worden. De pers zou veertig procent krijgen.

In een brief van 7 juni 1967 gaf minister Klompé te kennen aan de Raad van Beheer van de NTS, die haar gevraagd had om bijzonderheden over de verdeling, dat twee procent uit de reclamepot bestemd zou worden voor "bijzondere uitgaven in het belang van de televisie." Zij dacht hierbij aan subsidies voor die instellingen, die voor de televisie belangrijk zijn. Als voorbeeld noemde minister Klompé de School voor de Journalistiek. Nadere bestedingsvoorstellen verwachtte zij van de NTS en zij liet daar het initiatief.

De twee procent, een slordige miljoen, zou worden afgezonderd van de gelden die aan de omroepen toebedeeld waren. Voor hen zou 58 % van het totaal overblijven. De NTS was met deze regeling allerminst gelukkig.

OVERLEG CRM—NTS

Tussen de minister van CRM en het bestuur van de NTS werden op 11 september 1967 nadere besprekingen gevoerd over de besteding van de "twee-procent."

De voorzitter van de NTS, de heer E.A. Schüttenhelm en de heer K. de Wilde (lid van het NTS-bestuur, lid van de Raad van Beheer van de NTS en hoofd van de afdeling personeel en sociale zaken) drongen er bij de minister op aan het opstellen van de bestemmingsplannen aan het NTS-bestuur over te laten.

De heer De Wilde deed de suggestie stagen en regiecurssussen bij de NTS en de omroepen te bekostigen uit het vrijgemaakte miljoen. Het NTS-bestuur liet de minister echter duidelijk weten dat het haat twee-procentregeling niet erg op prijs stelde.

De heer De Wilde met name vond dat de door de minister bedoelde instituten (inmiddels werden als kandidaten ook de filmakade-

mie, de toneelscholen en de academie voor kleinkunst etc. genoemd) onder het financieringsbeleid van het ministerie van onderwijs vallen.

De inspecteur van onderwijs moet vaststellen welk deel van de algemene middelen voor de diverse onderwijsinstellingen beschikbaar gesteld kan worden.

Het bestuur van de NTS kon zich voorstellen dat, als deze instituten zich daadwerkelijk met televisie gaan bezighouden, hun taken zo uitgebreid worden dat de financiële basis te smal wordt.

Het lag dan op de weg van de NTS om een subsidie te verlenen. De NTS moest dan wel beschikken over het volle pond: zestig procent.

GROEP 73

De beroepsvereniging van creatieve kunstenaars, Groep 73, bracht inmiddels eigen ideeën naar voren over de besteding van die twee procent. Via de Nederlandse Federatie van Beroepsverenigingen van Kunstenaars liet zij de minister weten in een brief van 26 oktober 1967, dat zij van oordeel was dat afzonderlijke subsidiëring van diverse instellingen verknippering in de hand werkt. De Groep 73 had een plan ontworpen voor een communicatiecentrum voor creatieve televisie. Dit zou een permanent ontmoetingscentrum zijn voor de televisievakmensen, met mensen die perifeer aanraking met het medium hebben zoals cineasten, acteurs, schrijvers, journalisten, musici, etc.

Voor communicatie- en oriënteringsdoeleinden zou de nodige technische outillage moeten komen. Eet- en slaapaccommodatie zouden het houden van meerdaagse samenkomsten en het aantrekken van toonaangevende buitenlanders bevorderen. Voor dit doel zou een afzonderlijke stichting gevormd moeten worden met een bestuur en een raad van advies. De minister liet in antwoord op deze brief weten dat de Groep 73 zich met dit plan tot de NTS moest wenden.

Voor het vervolg van dit artikel en een commentaar zie pag. 2.

Geachte lezer,

in het eerste nummer van

KRANT, de opvolger van het

roemruchte GRrOM (never

change a winning name?) kunt

u allereerst rechtsom slaan

naar pag. 4.

Links en rechts spelen ook een

rol bij het KLEURBEKENNEN op

pag. 6. Verneukeratieve aspecten

vindt u bij het geheel

omdraaien van dit blad.

Verder artikelen over De

Kooning (pag. 9), Praag, (pag.

3) en discriminable (pag. 5)

Op pag. 8 wordt gedagdroomd

over lokale omroep zonder

reclame.

MEDIAAL leeft nog steeds.

Een kameradengroet uit Praag—
(zie pagina 3)

Reclamepot de mist in

Vervolg van pag. 1

WERKBEZOEK

Minister Klompé bracht op 21 november 1967 een werkbezoek aan het opleidingscentrum Santbergen in Hilversum. Tijdens dit bezoek gaf de heer De Wilde een overzicht van de ontwikkeling van de opleiding. Hij had het gevoel dat men nog te zeer was aangewezen op de volledige aanloop van gegadigden voor de opleiding van de NTS. Om het potentiële te vergroten zou contact gezocht moeten worden met verschillende instituten. Een afgestudeerde aan zo'n instituut (bijvoorbeeld de School voor de Journalistiek) zou in een aansluitende cursus van 6 à 7 maanden een opleiding tot programmamaker bij radio of televisie kunnen krijgen

OPLEIDINGSCOMMISSIE

Om dit plan te kunnen verwezenlijken bestaat er nu een opleidingscommissie verdeeld in drie secties.

De eerste sectie zal zich bezighouden met de technische aspecten en de benodigde faciliteiten. Aan de tweede (programma-opleiding televisie) nemen de hoofden van de televisiesecties deel.

De derde sectie, die de programmaleiding voor de radio zal behartigen, wordt op dit moment gevormd.

Het plan voor een ontmoetingscentrum zoals dat voor het eerst door Groep 73 is voorgesteld, zal in de opleidingscommissie ook nader uitgewerkt worden.

Over 5 à 6 jaar zal door de sanering van de Hilversumse binnenstad Studio Santbergen moeten verdwijnen. In het noorden van Bussum zal dan een groot omroepkwartier met o.a. zes studio's gevestigd zijn, waarin ook het opleidingsinstituut van NTS en NRU en een ontmoetingscentrum een plaats zullen krijgen.

PLAN KASSIES

Een reële mogelijkheid om televisie aan een bestaande opleiding te koppelen ziet de heer De Wilde in een plan van de heer Jan Kassies (o.a. directeur van de "Toneelschool"). Deze stelt dat het schrijven van radio- en televisiespelen bevorderd zou kunnen worden als de auteurs in de gelegenheid gesteld werden hun werkstukken door leerlingen van de toneelschool te laten opvoeren. Zowel het spelen als het registreren van televisietoneel zou op die school geleerd kunnen worden.

De NTS heeft tot nu toe echter geen enkele instelling gesubsidieerd. Wel heeft zij een bedrag uitgetrokken voor stagiaires van diverse instellingen. De twee procent die de minister bedoeld had voor subsidiëring van bepaalde instituten, zijn tot nu toe bij de kijk- en luistergelden gestort. Als de minister en de belanghebbende scholen er bij de NTS niet op aandringen om de twee procent weer vrij te maken, zal deze onbevredigende toestand tot in lengte van dagen gehandhaafd blijven.

GERT FOKKENS
PRESCILLA VAN ZOEST

NTS neemt initiatief om niets te doen

Henno Eggenkamp schrijft in het nummer van 19 oktober van De Nieuwe Linie, in het artikel "Wat is er mis bij de TV": "dat er sinds januari 1968 meer dan driekwart miljoen (twee procent van de reclamegelden - g.f.) bij de NTS in de brandkast ligt."

Was dat maar waar. Het geld is foetsie. Die twee procent zijn nog nooit van de zestig procent gescheiden en het ziet er niet naar uit dat dit spoedig gaat gebeuren.

Mr. M.P. Bajetto, hoofd van afdeling radio en televisie van CRM, zei ons dat van het ministerie geen initiatieven te verwachten zijn ter besteding van die twee procent.

"Het NTS-bestuur zal met hele plannen of suggesties moeten komen." De heer K. de Wilde, lid van het NTS-bestuur zei daarop dat ook van de NTS geen voorstel te verwachten valt.

"U mag best weten dat wij op dit punt met de Minister van mening verschillen. Twee procent van het totale netto-reclameopbrengsten zou voor 1969 zo'n 1,2 miljoen gulden bedragen. Dat kan onmogelijk aan de deur de minister bedoelde instellingen gegeven worden. Zolang de minister er nog niet op aan dringt naar de letter van haar brief (waarin de verdeling van de reclamegelden bekend gemaakt wordt g.f.) te handelen, doen wij niets."

Het is de NTS tot nu toe zonder moeite gelukt zich de volle buit van zestig procent van de STER-pot toe te eigenen.

De heer Bajetto zei hierover dat belanghebbende instituten pressie uit moesten oefenen op het NTS-bestuur.

De heer de Wilde zegt dat 1,2 miljoen nooit kwijt te raken is aan belanghebbende instanties, maar alleen al de noodkreet aan de heer A. Koolhaas, directeur van de Filmacademie, in een interview met Paul Hellman (het Parool 15 oktober '68) bewijst het tegendeel. De Academie zit in permanente geldnood, waardoor een doelgerichte opleiding nauwelijks op gang kan komen.

Sleutelpositie NTS

De NTS neemt echter een sleutelpositie in waardoor ze alle plannen kan dwarsbomen. Zij is het enige kanaal waardoor plannen over deze zaak bij CRM binnenkomen. Tot nu toe heeft de NTS de sluisdeuren kunnen dichthouden. Rechtstreeks contact met belanghebbende instituten wijst de heer Bajetto van de hand.

De School voor de journalistiek zou zeer gebaat zijn met een ruime subsidie om televisiefaciliteiten te vergroten. Het zou dan mogelijk zijn zelf reportages te maken. Nu zit men gekluisterd aan twee kleine vaste camera's. Ook de andere instituten zullen een gekoppelde televisieopleiding wensen, die mogelijk zou zijn indien zij een deel van die twee procent kregen. Bij mijn weten is er bij de NTS nooit een onderzoek gedaan naar de wensen van die instituten.

Het wordt tijd dat de hoofden van de instituten de koppen bij elkaar steken, al hun wensen bundelen en in de aanval gaan.

Als dat niet gebeurt, gebeurt er niets.

Groep 73

Behalve het NTS-bestuur was ook de Groep 73 gekant tegen het voorstel van de minister. Deze groep vindt verspreiding van de twee procent over de diverse instellingen versnippering.

"Televisie, het medium dat isolementen doorbreekt, kan niet gemaakt worden vanuit geïsoleerde posities." Maar, zou het door de Groep 73 verbeelde ontmoetingscentrum niet een exclusieve geïsoleerde enclave worden, alle goede bedoelingen ten spijt?

Het idee van een centrale ontmoetingsplaats rikt wat naar de vroegere AJC. Een volkshogetelevisieschool boven op een paasheuvel in het Gooi. Wie komen wil, come.

Televisie bij scholen

Een televisieafdeling op een instituut heeft echter geen ontoegankelijk oord te zijn. Zeker bij de School voor de Journalistiek zullen bij het maken van televisiereportages, interviews etc. vele lagen van de bevolking in aanraking komen met de televisie. Het zou nogal eng gedacht zijn om studenten van de universiteit van het gebruik van de apparatuur uit te sluiten. 's Avonds en in de weekends kunnen cursussen worden gegeven. Dan zouden ook de buitenlandse coryfeeën hun alwetendheid over het Goddelijk Medium kunnen spuien.

Vele televisieafdelingen verspreid over het land, gekoppeld aan diverse instituten, kunnen juist het monopolie-spelen van enkele uitverkorenen met het meest aanboden instrumentarium van onze tijd, van zijn exclusiviteit ontdoen.

De motivering van de Groep 73 voor een afzonderlijke stichting die het ontmoetingscentrum buiten de omroeppolitiek zou houden ontlokte bij de heer De Wilde de reactie:

"De Groep 73 ziet een onverzoenlijke tegenstelling tussen creatieve medewerkers en wat zij noemen het establishment, de bestuurders. Als zij spreken over 'omroeppolitiek', trekken zij de zaak in een emotionele sfeer die niets oplost."

Over de emotionele sfeer die hangt rond de Groep 73 hopen we in een volgend artikel terug te komen.

GERT FOKKENS

K R A N T

gemaakt door leerlingen van de
School voor de Journalistiek.

redactie

Géjé van der Breggen
Boudewijn R. Chorus
Gert Fokkens
Anton Heuff
Jan-Bart Klaster
Katrien de Klein
Tia M. Lücker
Jan C. Brokken

Zakelijk leider: Ton in 't Veld

Giro 1366190
t.n.v. School voor de Journalistiek
t.g.v. KRANT
Palmstraat 22 - Utrecht
Telefoon 030 - 715391

PRAAG []

de mis- daad bij het rus- sische woord

Vanaf het Wenceslas plein haasten mensen zich naar het centrum van geweld: rookwolken boven Radio Praag.

Voor onderschrift zie foto.

BRIEF UIT PRAAG, 11 oktober 1968

De soldaten hebben zich voor het grootste gedeelte uit de stad teruggetrokken. Alleen de Russische staf is hier nog gelegerd. Als je zo door de straten van Praag rijdt zou je denken dat alles weer normaal is, maar het komt toch vaak nog tot conflicten. In Praag zijn nu nog maar enkele buitenlanders. Er heerst een mistroostige stemming hier. We zien geen uitweg. De gezellige cafés op de Malá Strana die vroeger stampvol zaten zijn leeg. Iedere dag wachten we gespannen wat de volgende ons zal brengen. Deze lente, deze zomer werd ons alles openlijk en eerlijk gezegd, ik heb het gevoel dat het nu anders is.

Ahoy!

Russisch luchtafweergeschut bij het Nationaal theater in Praag.

pagina:
cees
stuur op

*Daar zijn jullie weer...welkom!
Welkom zomergasten
uit het kille en bevroren oosten
Welkom hier*

*Een welkom als altijd
maar nu branden kristallen
van zoute tranen als
zoutzuur in de huid
Hartelijk welkom!*

*Laat ons jullie
hartstochtelijk omarmen
zodat botten en beenderen
kraken, breken.*

*Probeer de wonden te verbinden
het bloed te stelpen
steeds weer
zal het kruipen naar de oppervlakte
en van het verraad vertellen.*

*Weer sidderen nu de bomen
en huiveren in de wind
zoals lang geleden
om iemand die de naam
Judas droeg.*

*Een nieuwe dag breekt aan
de zon komt op
driemaal kraait een haan
En ik ontken dat ik jullie
ooit in mijn leven
gekend heb.
Ik ontken het eenmaal, tweemaal
Ik ontken het driemaal.*

Praag, 21-8-1968
(uit: Literarni Listy)

Normalisatie: lopen onder de lopen.

Het is al weer twee maanden geleden dat de Nederlandse publiciteits-media zich niet meer om de komkommers hoefden te bekommeren: de Russen kwamen en bezetten Tsjecho-Slowakije. De stroom van nieuws over de situatie werd even onderbroken doordat de Nederlandse regering de koffiepauze van het gehele volk officieel met twee minuten verlengde. Wat waren we verontwaardigd over die "misdadige" communisten, de "zie-je-wel"-roepers voorop. Heilige verontwaardiging vanuit het vrije westen. Vrij? Zie je wel: Griekenland, Mexico, Portugal, Vietnam, Spanje. De Nederlandse regering neemt te vaak stilte in acht.

EERSTE STAGE EEN SUKSES

In het lesprogramma van de School voor Journalistiek is zowel voor de tweede als voor het derde leerjaar een stageperiode opgenomen. De resultaten van de eerste stagiaires -tweedejaarsleerlingen- die van zestien april tot één juli 1968 bij dagbladen hebben gewerkt, waren boven verwachting. Voor 66 van de 68 leerlingen viel het eindoordeel zeer gunstig uit. Naar de mening van zeer veel hoofdredacteurs waren de prestaties van de stagiaires beter dan zij van niet-vooropgeleide leerlingen gewend waren. Meer dan eens werd te kennen gegeven dat men straks uitsluitend afgestudeerden aan de school als leerlingjournalist wil aannemen.

Dit zijn de voornaamste conclusies uit het rapport dat de heer B. Evenhuis, stafdocent aan de school, over deze stageperiode heeft opgesteld.

De school bevond zich de eerste tijd in een experimenteel stadium. De opleiding in praktisch-journalistieke zin kwam het eerste schooljaar door veel oorzaken vaak niet helemaal uit de verf. De verwachtingen over de stage waren dan ook niet al te hoog. Bovendien twijfeld men bij enkele stagiaires die niet al te beste studieresultaten behaald hadden, aan de geschiktheid voor het beroep.

VERSCHILLEN

Gradatieverschillen in die geschiktheid bleken tijdens de stage uiteraard wel voor te komen. Deze werden mede veroorzaakt door de verschillen in opvatting over de aanpak die er bij de kranten bleken te bestaan. De aanpak berustte vaak op tradities, ervaring met stagiaires van andere plumeau, persoonlijke meningen van directies en hoofdredacties, en de financiële, technische en organisatorische mogelijkheden.

Aan elke stagiaire werd een mentor toegevoegd. Vaak werd tijdens de stageperiode, als men naar een andere afdeling werd overgeplaatst, van mentor verwisseld. Lang niet altijd bleken deze voor hun taak berekend.

Uit de stages is meer begrip voor het belang van de lessen op de School voor de Journalistiek ontstaan. Zowel bij de leerlingen als bij kritisch gestemde journalisten is de betekenis van deze opleiding voor de journalistiek duidelijk geworden. Omdat de stageperiode vlak voor de vakantie viel konden veel leerlingen gebruik maken van het aanbod om nog wat langer te blijven werken. Zowel voor de krant, met een uitgedunde personeelsbezetting in de vakantietijd, als voor de stagiaires, vooral degenen die aanvankelijk minder goede resultaten hadden geboekt, betekende dit een prettig gevolg op de stageperiode. Bovendien werden de leerlingen in die tijd dubbel betaald.

MOEILIKHEDEN

Moelijkheden met de aanpassing aan maatschappelijke gebruiken bij de kranten kwam praktisch niet voor. Aan de heersende opvattingen over vormgeving en taalgebruik kon men zich binnen enkele weken conformeren.

reactie aktie op over

De kritische geesten hebben het druk in deze dagen. Na Berlijn, Parijs, Madrid en de School voor de Journalistiek blijkt immers nu ook in Mexico de onduidbare situatie te zijn ontstaan dat een frisse groep jeugdige intellectuelen in zijn Messianistische activiteiten wordt geremd door de chicanes van een verkalkte hiërarchie. Er is weer werk aan de winkel voor circus Marcuse.

Over de gebeurtenissen op het Plaza de Tres Culturas en de achtergronden van deze beroerten werd Nederland uitvoerig en grondig voorgelicht. Het veelgelezen boulevardblad Vrij Nederland verzekerde ons dat de "weinig efficiënte, volkomen autocratische "Diaz Ordaz", middelpunt van een "volledig verstarde presidentiële establishment" met alle "glamour van een gearriveerde salonrevolutionair" de wereld een "groots showproject" had willen aanbieden om de aandacht af te leiden van de hemeltemgende wantoestanden in zijn geknechte land.

In ieder geval zijn de gevolgen bekend. Een deel der bevolking van de Universiteitsstad kon zich met de gang van zaken niet verenigen. Gewapend met knetterende leuzen en pin-ups van Ché Guevara zwaaide het de straat op om te demonstreren tegen geldverslindende prestigeprojecten en, en passant, aan te dringen op agrarische hervormingen en opheffing van de niet bestaande censuur. Anders dan het genoemde onafhankelijke weekblad weet ik niet zeker wie het eerste schot heeft gelost. In ieder geval ontstond een veldslag, volgens VN een moordpartij, waarbij 49 mensen het leven lieten. De Volkskrant voegde daar nog 151 doden aan toe. De rust schijnt voorlopig hersteld.

Het is gebruikelijk uit dergelijke gebeurtenissen een conclusie te trekken. Geen verhaal zonder moraal, nietwaar? Welnu, de grenaderos en hun opdrachtgevers komen in aanraking voor een reprimande. Er bestaan doeltreffender argumenten dan hellebaard en goedendag. Tot zover wil ik wel met de progressieve padvindsters in zee gaan. Maar dan legt mijn kritische instelling er toch het bijtje bij neer. Want ik geloof niet dat de Mexicanen als straf voor de zonden van Diaz Ordaz een psychopaten-gouvernement naar Cubaans model hebben verdiend. Ik zou het betreuren als dit aangename land werd omgetoverd tot een tweede pelgrimsoord voor Westeuropese wereldverbeteraars. Ik waag het zelfs enig vertrouwen te hebben in de reserves van de gevestigde orde.

Want gaat het in Mexico nu werkelijk zo beroerd?

Het land geniet een voor Latijns-Amerikaanse begrippen verbijsterende politieke stabiliteit. Wij conservatieven zijn geneigd dit als een voordeel te beschouwen. Bovendien groeit het nationaal inkomen in een tempo waar Haary Mulisch vast geen verklaring voor zal weten te produceren. Het wegnen, ruggegraat van de infrastructuur, slaat bestlist geen gek figuur in vergelijking met bijvoorbeeld België, en het toerisme wordt op voortreffelijke wijze gestimuleerd. Van de Reperbahnen in Tijuana tot de tempelsteden op Yucatan is Mexico één grote verrukking voor de oliebaronnen uit het Noorden en de regering weet hier munt uit te slaan.

Het onderwijs staat op betrekkelijk hoog peil en de gespreide industrie maakt het land economisch minder kwetsbaar dan de bananenrepubliekjes in het zuiden. De burgerlijke vrijheden mogen dan het een en ander te wensen overlaten, daar staat tegenover dat zij een grote mate van continuïteit bezitten en anders dan op Cuba, niet afhankelijk zijn van de grillen van een surrealistisch wanbewind.

Het zou oneerlijk zijn, de moeilijkheden waarmee Mexico al sinds jaar en dag worstelt, te ontkennen of te bagatelliseren. Het onderwijs vormt er nog een groot probleem en de economie kan een ruggesteuntje verdragen. Bovendien vormt de corruptie nog een integraal onderdeel van de nationale folklore - een bescheiden douceur kan mirakelen teweeg brengen - en wachten veel sociale moeilijkheden vergeefs op een doeltreffende oplossing.

Maar dit is, dunkt mij, nog niet voldoende om Mexico de zegenen van een volksrepubliek toe te wensen. De gearriveerde salonrevolutionair Diaz Ordaz is flexibel genoeg om de tegenstellingen niet weer eens op de spits te willen drijven. De kritische geesten zullen spoedig weer de handen vol hebben aan Portugal, Griekenland en de heer Van Riel.

Ik wil er nogmaals met nadruk aan herinneren dat ik de slachtoffers op het Drieculturenplein betreur. Maar ik weiger om in de oprispingen van het janhagel de dageraad van een nieuwe tijd of de ontbinding van het ancien régime te herkennen. En bovendien had Burke gelijk toen hij schreef dat "kings will be tyrants from policy when subjects are rebels from principle".

Piet Hein Hoebens.

VRAGENLIJSTEN

Om tot een effectieve beoordeling van de resultaten te komen werd gebruik gemaakt van vrijwel identieke vragenlijsten voor mentors en stagiaires. Dit systeem van vergelijking bleek zeer wel te voldoen. Men werd weer eens herinnerd aan het bestaan van de school en kon wensen en opmerkingen over de stage spuien.

Om een eenzijdig contact te vermijden werd bovendien een gestencilde brief aan alle stagiaires toegezonden. Direct contact met de docenten werd in niet één geval gewenst.

HONORERING

Verscheidene kranten gaven de stagiaires een extra honorering. Bij één leerling ondervond de betaling aanzienlijke vertraging. Om de dis-

crepantie in salariëring te nivelleren is het noodzakelijk dat alle betrokken kranten zich houden aan de C.A.O. art. 8 lid 12. Hierin wordt bindend voorgeschreven dat een stagiaire de helft van het leerlingen-B salaris ontvangt. Om voortaan een billijke regeling te treffen wordt overwogen een gemeenschappelijke pot te creëren, waaruit de school ieder gelijkelijk belooft.

Op de rapporten van de mentors en de ervaringen van de stagiaires zal nog nader worden ingegaan. Met de hoofdredacteurs en de mentors is al over deze stageperiode vergaderd.

GERT FOKKENS
WILLEM KLOPPERT

"Kamer te'huur aangeboden. Prijs nader overeen te komen. Gelegen in centrum. Niet gemeubileerd. Geen negers of gastarbeiders. Brieven o.n."

Zwart en Wit Zwart op Wit

Een advertentietekst, die je vrijwel dagelijks tegenkomt. Op welke schaal komt dit in Nederland voor, wat is de reden van deze discriminatie? Het zijn vragen, waarop wij een antwoord trachtten te vinden door een onderzoekje onder verhuurders van kamers. Het onderzoek is uiteraard niet representatief voor Nederland, daar wij de enquête in Utrecht hielden. Toch komen er enkele feiten aan het licht, die er niet om liegen.

Wij ondervroegen vijftig verhuurders en aspirant-verhuurders van kamers, verspreid door de gehele stad. De leeftijd van de ondervraagden lag tussen 31 en 68 jaar. Wij hielden ons onderzoek zowel onder personen uit de hogere welstandsklasse als onder de groep der minder gesitueerden, daarbij afgaand op onze eigen indruk.

er staat. Wat is er echter zo vreemd aan de opzet van het wetsontwerp? De memorie van toelichting op de uitvoeringswet laat ons weten, dat de ministers van oordeel zijn, dat de situatie niet zo is, dat grote behoefte bestaat aan nieuwe, speciaal tegen rassendiscriminatie gerichte wettelijke regelingen,

Toch maken zij een wetsontwerp, dat de discriminatie moet uitbannen. Ze gaan daarbij veel verder dan de bepalingen van het New Yorkse verdrag. Dit verdrag verplicht namelijk de staten, die partij zijn, tot bepaalde voorzieningen, ook op wetgevend gebied. Het wetsontwerp van Polak c.s. is dus niet meer dan het nakomen van een verplichting. Wanneer het New Yorkse verdrag niet gesloten was, dan waren er waarschijnlijk ook geen wetsontwerpen inzake discriminatie opgesteld. Kort gezegd: de ministers komen een verplichting na, zonder dat zij daar de noodzaak van inzien.

willem h. allersma

Vraag 1: Bent u bereid uw kamer aan een neger te verhuren?

- a) ja;
- b) ja, maar ik zou het niet prettig vinden;
- c) neen.

Resultaat: 15 personen kozen voor a) (30 %);
20 personen kozen voor b) (40 %);
15 personen kozen voor c) (30 %);

Degenen die "ja" antwoordden konden vervolgens kiezen uit:

- a) Ik verhuur mijn kamer liever aan een blanke dan aan een neger;
- b) Ik verhuur mijn kamer liever aan een neger dan aan blanke;
- c) Het blijft mij onverschillig.

Resultaat: 6 personen kozen voor a) (12 %);
Geen personen voor b);
9 personen kozen voor c) (18 %).

De b)- en c)-kiesers van vraag 1 konden tenslotte een keus doen uit de volgende mogelijkheden:

- a) Ik verhuur mijn kamer (liever) niet aan een neger wegens zijn huidskleur;
- b) Ik verhuur mijn kamer (liever) niet aan een neger wegens de buurt;
- c) Ik verhuur mijn kamer (liever) niet aan een neger, omdat ik zijn manier van doen niet op prijs stel.

Resultaat: b)-antwoorders van vraag 1. voor a) 3 personen (6 %);
voor b) 4 personen (8 %);
voor c) 13 personen (26 %);
c)-antwoorders van vraag 1. voor a) 3 personen (6 %);
voor b) 4 personen (8 %);
voor c) 8 personen (16 %);

Het onderzoek betrof alleen negers, maar wij zouden evengoed kunnen onderzoeken hoe de zaken liggen ten aanzien van de gastarbeiders, zeker in een stad als Utrecht, waar bijna 4000 gastarbeiders zijn. Het blijft echter discriminatie van een groep, hetzij wegens ras, hetzij wegens levensopvatting.

Wettelijke regeling

Tot nu toe is er geen wettelijke regeling inzake discriminatie. De minister van Justitie, Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen, Economische Zaken, Sociale Zaken en Volksgezondheid en CRM willen aan deze situatie een eind maken en daartoe hebben zij een wetsontwerp opgesteld, dat binnenkort in de Tweede Kamer zal worden behandeld. Het wetsontwerp is de uitvoering van het internationaal verdrag van New York van 7 maart 1966 inzake de uitbanning van elke vorm van rassendiscriminatie. Als het ontwerp goedgekeurd wordt is elke vorm van discriminatie strafbaar. Ook het maken van propaganda voor discriminatie, hetgeen eveneens op vrij uitgebreide schaal voorkomt, wordt strafbaar gesteld.

Wat is discriminatie?

Bij het opstellen van dit wetsontwerp hebben de ministers zich afgevraagd wat zij onder discriminatie moeten verstaan. Zij zijn tot de volgende formulering gekomen:

"Onder discriminatie verstaat het wetsontwerp: elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben, dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politieke, economisch of cultureel terrein of op andere terreinen van het openbaar leven, wordt teniet gedaan of aangetast". Het is weer een van de formuleringen, die je zes keer moet lezen, voor je goed begrijpt wat

Het Wetboek van strafrecht kent twee artikelen, die betrekking hebben op belediging van groepen. Deze bepalingen (art. 137 c en d) stellen strafbaar als misdrijf het zich in het openbaar opzettelijk in beledigende vorm uitlaten over een groep van de bevolking en het verspreiden van geschriften of afbeeldingen, waarin zulk een uitlating voorkomt. Het Openbaar Ministerie moet bewijzen, dat iemand zich "nodeloos kwetsend" heeft uitgelaten. Formele belediging noemen we dat. Je kan de meest verschrikkelijke dingen zeggen, als je het maar in de juiste vorm doet. Het doet nogal hypocriet aan, nietwaar?

Wat de overheid nu wil, is dat het formele beledigingsbegrip wordt vervangen door "echte" belediging. Beschermd worden nu alleen groepen mensen op grond van levensbeschouwing of ras. Het impliceert, dat ook groepen buiten Nederland worden beschermd, waardoor het gevaar ontstaat dat de justitie met dezelfde problemen te maken krijgt als met het strafartikel over belediging van bevriende staatshoofden.

De belangrijkste wijziging die de regering wil aanbrengen, is:

- een artikel, waarbij strafbaar wordt gesteld hij die anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving
 - a. een uitlating openbaar maakt, die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep van mensen wegens-ras, godsdienst of grondslag van levensbeschouwing beledigend is of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen (of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen) wegens hun ras, hun godsdienst of grondslag van levensbeschouwing;
 - b. een voorwerp, waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden zulk een uitlating vervat is, verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of ter verspreiding in voorraad heeft. (Onder voorwerpen dient niet alleen te worden verstaan kranten, boeken, tijdschriften of afbeeldingen, maar ook films, t.v.-opnamen, geluidsbanden enz.)

Zie verder pag. 8

Deze vragenlijst is ontworpen om U te helpen bij het bepalen van Uw politieke kleur. Uw opvattingen kunnen op deze manier worden geïnclassificeerd naar gangbare algemene normen. Beantwoord de volgende vragen en kies steeds dat antwoord dat Uw mening het meest benadert. Plaats het nummer van Uw antwoord in het hokje.

1.- De Nederlandse houding t.o.v. Zuid-Afrika moet zijn:

- 3-Nederland moet geen wapens leveren die de apartheid kunnen bevorderen.
- 1-Zuid-Afrika moet geboycot worden.
- 0-De tegenstanders van de apartheid in het land zelf moeten, eventueel met wapens, gesteund worden.
- 4-Nederland moet zich niet met de binnen-

landse politiek van Zuid-Afrika bemoeien.
5-Nederland moet Zuid-Afrika volledige militaire en economische steun geven.

2.- Een belangrijke industrie die werk verschaft aan enkele duizenden mensen, produceert goederen die de consument niet meer wil kopen. De regering:

- 3-moet tijdelijk die industrie subsidiëren met belastinggelden.
- 0-moet die industrie nationaliseren.
- 5-heeft niet het recht zich te mengen in zelfstandige ondernemingen.
- 1-moet blijvend die industrie subsidiëren met belastinggelden.
- 4-moet die industrie helpen zichzelf te redden, maar zonder subsidie.

3.- Anarchistische studenten moeten behandeld worden als:

- 6-subversieve elementen en moeten als zodanig gevangen gezet worden.
- 0-iedere andere Nederlandse burger.
- 5-subversief, ongewenst. Zij moeten eventueel naar een werkkamp gestuurd worden.
- 3-gevaarlijk. Zij moeten van de universiteiten geweerd worden.
- 2-Zij moeten in de gaten gehouden worden.

4.- Ik ben vóór:

- 0-verhoging van de belastingen en vermeerdering van de overheidsuitgaven.
- 4-verlaging van de belastingen en vermindering van de overheidsuitgaven.
- 1-verlaging van de belastingen en vermeerdering van de overheidsuitgaven.
- 2-De regering moet doen wat zij zelf het beste vindt.

5.- Nederland behoort uit de NAVO te gaan en zijn leger in dienst van de Verenigde Naties te stellen.

- 3-misschien; dat hangt er van af.
- 1-ja, met enkele restricties.
- 5-nee, met enkele restricties.
- 0-ja.
- 6-neen.

6.- De opleiding van studenten in Nederland moet bekostigd worden uit:

- 7-eigen middelen
- 4-renteloos voorschot bij goede resultaten.
- 5-zoveel mogelijk uit eigen middelen.

- 3-beurs en/of renteloos voorschot afhankelijk van het inkomen van de ouders.
- 2-beurs en/of renteloos voorschot
- 0-Studieloon.

7.- Promotie in handel en industrie moet gebaseerd zijn op:

- 2-de lengte van het dienstverband en de ervaring.
- 0-verdienste
- 1-een combinatie van deze twee mogelijkheden.

8.- Welk politiek systeem zou U graag aan Uw kinderen willen doorgeven?

- 0-Een van regeringswege gegarandeerd geborgen leven "van wieg tot het graf" met een geringe kans op een mislukking of op succes in het leven.
- 6-Door de regering gegarandeerde gelijke kansen voor iedereen op succes of mislukking al naar gelang ieders ambitie en capaciteiten.
- 2-Een combinatie van vermelde mogelijkheden.

9.- De Nederlandse regering kan de ontwikkelingslanden het beste helpen door:

- 1-het sturen van deskundigen.
- 2-steun aan zending en missie.

Kleurbekennen

- 3-steun bij investeringen van het bedrijfsleven in die landen.
- 0-steun aan de regeringen van die landen.

10.- Moet iemand lid zijn van een vakbond om een baan te kunnen krijgen?

- 0-Ja.
- 6-Neen.
- 4-Neen, met een paar uitzonderingen
- 2-Ja, met een paar uitzonderingen.

11.- Aan een Surinamer wordt vanwege zijn huidskleur een kamer geweigerd. Met welke van de twee mogelijkheden is de persoonlijke vrijheid het meest gediend?

- 0-Het weigeren moet in strijd met de wet worden verklaard.
- 3-Een verhuurder moet zelf bepalen of hij al dan niet aan een kleuring wil verhuren.

12.- Moeten de radio-uitzendingen iedere avond besloten worden met het volkslied?

- 3-Ja.
- 0-Neen
- 1-Geen mening

13.- De vrijheid van de individuele staatsburger kan het best gewaarborgd worden door:

- 5-een verbod van demonstraties; zij zijn een ordeverstoring.
- 0-volledige vrijheid van demonstraties en andere vormen van meningsuiting.
- 4-demonstraties enkel na toestemming van de overheid.
- 1-een meldingsplicht voor demonstraties.

14.- Automatisering in handel en industrie leidt tot:

- 2-een laag-conjunctuur met afnemende werkgelegenheid.
- 7-een hoog-conjunctuur met volledige werkgelegenheid
- 0-armoedige toestanden voor arbeiders wegens de hoge graad van werkloosheid.
- 5-een expansie van de economie met een toegenomen werkgelegenheid.
- 3-geen verandering in de economie en de werkgelegenheid.

15.- Moet de overheid bedrijven bezitten en exploiteren in concurrentie met particuliere ondernemingen?

- 0-Ja, vele nationale industriën moeten genationaliseerd worden.
- 6-Neen, in geen geval.
- 2-Ja, maar alleen in beperkte mate door de nationale overheid.
- 3-Ja, maar enkel in beperkte mate door gemeentelijke en provinciale overheid.

16.- Welvaart voor iedereen in Nederland stijgt het meest door:

- 4-een vrije markt economie waarbij de prijzen en de produktie bepaald worden door vraag en aanbod.
- 0-een door de overheid geleide economie waarbij produktie en prijzen bepaald worden door die overheid.

17.- Het is in het belang van het Nederlandse volk dat de regering nauwe politieke en culturele relaties onderhoudt met de communistische landen

- 4-neen
- 0-ja
- 3-neen, behalve misschien in een extreme situatie.
- 1-ja, in veel gevallen.

18.- Zouden, omdat de tijden veranderen en de situatie in de wereld steeds complexer wordt, christelijke waarden en individuele rechten ook veranderd en aangepast moeten worden?

- 0-Ja, beslist.
- 6-Neen, mogen niet veranderd worden.
- 2-Ja, in veel gevallen.
- 4-Neen, behalve in speciale gevallen.

19.- Wereldvrede kan het best bereikt worden door:

- 9-een politiek die gebaseerd is op het besluit, eventueel met militaire macht, de onderdrukte volkeren van de wereld te bevrijden en de wereld voor eens en altijd te zuiveren van het communisme.
- 3-een handhaven van de status quo en een politiek van coëxistentie.
- 0-een totale terugtrekking van de twee grote mogendheden en het sluiten van overeenkomsten in alle geschillen en crises.
- 7-een standvastiger houding van de NAVO ten einde de koude oorlog te winnen en het communisme overal in de wereld terug te dringen.
- 1-een oplossing van alle internationale problemen door middel van de Verenigde Naties.

20.- Moet de BVD het recht hebben om subversieve en anti-democratische elementen te controleren?

- 0-Neen, omdat grondwettelijke vrijheden geschonden worden.
- 3-Ja, omdat de orde gehandhaafd moet worden.
- 1-Ja, in extreme gevallen.

Naar amerikaans voorbeeld. Bewerkt door

*Gert Fokkens
Jan Kees Hulsbosch
Willem Kloppert
Johan Wijne*

Zie verder pag. 8

KRANT- rubriek MEDIAAL GRrROM YARGH

Onder redactie van G  j   van der Breggen.
Samengesteld door Boudewijn Chorus, Hans
Grimm, Cees Stuurup en G  j   van de Breggen.
Met bijdragen van Anton Heuff

De rust in het Nederlandse Olympische kamp is nog steeds niet teruggekeerd. Uit door- gaans welingelichte bron vernamen wij onlangs dat wielersoigneur Sjeng Collard niet naar huis is gestuurd omdat hij vitamineinjecties had toege- diend, maar omdat hij de aan hem toevertrouwde wielrijders volspoot met een bepaald hormoon- preparaat. Verder deelde onze correspondent in Mexico City ons mede, dat het plotselinge terug- trekken van atlete Louer-Hinten in verband staat met de moeilijkheden rond coach Wil Westphal. Ook de heer Moerman schijnt een rol te spelen in deze geschiedenis. Aanvankelijk werd ook nog aangenomen dat de bokser Henko Baars iets uitstaande had met de kwestie, maar dat is in- middels achterhaald. Baars keerde ongesteld in ons land terug.

Juist voor het ter perse gaan van dit num- mer, berichtte onze man in de zon ons dat in sportkringen thans het gerucht gaat dat de zwan- gerschap van Lia Louer slechts een afleidings- manoeuvre is. De ware reden van haar verdwij- ning zou zijn, dat de speekselproef negatief uit- viel.

Het Gronings ochtendblad Het Vrije Volk drukte een aantal gesprekken af, enkele jaren voor diens dood gevoerd met K. ter Laan, de eerste rode burgermeester in ons land (Zaandam, 1914- 1937) en eminent kenner van taal en geschiede- nis van Groningen. Als jong werkloos onderwij- zer was Ter Laan tijdelijk verslaggever voor een plaatselijk blad in de provincie Groningen.

Ter Laan: "Voor elk bericht dat ik signa- leerde kreeg ik een kleinigheid. Maar de berichten die mijn vriend Schrik inzonder, werden   n door de redactie   n door het publiek op veel hogere prijs gesteld. "Toen boer Bos een vaars verloor door het onweer, berichtte ik de redactie: Uit Kolham meldt men ons dat de vaars van land- bouwer K. Bos door de bliksem is getroffen. "Mijn vriend Schrik meldde: Heden ontlaste zich boven Kolham een hevig onweder. Het hemels- vuur was in uren niet van de lucht. Het trof ten- slotte de tweejarige vaars van de heer K. Bos zo genadeloos, dat het rugover in de sloot stortte, alwaar het de volgende morgen gevonden werd. "Ja, mijn stijl is altijd nogal sober geweest, met weinig gloed."

Er is veel kritiek uitgeoefend op het pau- selijk besluit de pil te verbieden. Ondermeer wel gesteld dat het verbod het gevaar voor over- bevolking doet toenemen. Maar zo erg is het niet. De Paus kan immers de atoombom nog zegenen.

Definitie: Een ouderwets meisje is een meisje dat zich goedennacht laat kussen, in plaats van goedenmorgen.

De Nederlandse regering is er eindelijk achter gekomen dat het vliegkampschip Karel Doorman overjarig is en moet worden afgevoerd. De Argentijnse marine heeft het vaartuig over- genomen. Maar als we nu toch bezig zijn... heeft Argentini   al een minister van buitenlandse zaken?

Tot drie maal toe zijn de Olympische Spe- len in moeilijkheden gebracht. Na de kwesties Zuid-Afrika en Tsjecho-Slowakije bedreigden de onlusten in Mexico zelve de eerste Zuidameri- kaanse Olympiade. Maar natuurlijk liep het weer met een sisser af. Ge zult zien dat de spelen pas afgelast worden wanneer Avery Brundage in verwachting is.

Olympische gedachte: Westphaalt.

Nijmegen mag dan de Keizer Karelstad zijn, Utrecht kan zich thans met recht de Keizer Snedestad noemen.

Er was er eens een man die dacht dat hij een uitstekend huwelijk had. Tot hij naar Gro- ningen verhuisde en daar tot de ontdekking kwam dat hij nog steeds dezelfde melkboer had.

This sporting life (De vrouw die hij be- geerde, resp. Lockender Lorbeer), de film uit 1962 van Lindsay Anderson, bevat een sc  ne waarin de jonge weduwe-hospita er bij uitzonde- ring in toestemt dat de kamerhuurder-rugbyspe- ler met haar naar bed gaat. Haar motivering, ook in de Nederlandse ondertiteling: "Nou, vooruit, omdat het morgen Kerstmis is". In een nasyn- chronisatie ("Deutsche Bearbeitung"), onlangs door de Duitse televisie vertoond, heet het: "Omdat je zo'n zielige jongen bent".

Definitie: Een psychiater is iemand die zich geen zorgen hoeft te maken, zolang andere dit doen.

Er was er eens een fanatieke crematorium- eigenaar die de as van de gecremeerden aan de kanibalen verkocht als instant-mens.

Het D  sseldorfer cabaret Das Kom(m)-   dchen schildert in zijn lopende programma "Vom V  lkchen dass nicht hat h  ren wollen" een situatie waarin alle Duitse publiciteitsmedia zijn ingeschakeld bij een centraal geleide "Ver- dummungskampagne". Het volkje is het denken al verleerd; alleen ondergronds probeert een handjevol intellectuelen nog te doen wat zij kan. E  n van hen heeft zich als saboteur in de redactie van Bildzeitung genesteld.

"Een keiharde, zeer moedige vent," zegt de verzetsleider, "hij weet elke nacht drie regels "Allgemeinwissen" in de kolommen van Bild te smokkelen."

Camera's in A'damse
politiebureau

TV-oog houdt
arrestanten
in de gaten

(Van een onzer verslaggevers)

Op het hoofdbureau van politie
te Amsterdam is in het cellenhuis
een televisie-installatie in
gebruik waar

IN 1975

TV-circuit
in kippenhokken

UTRECHT - De gemiddelde pluim-
veehouder zal in 1975 niet veel meer
dan 42 uur per week werken en zijn
namen zal

Het gaat niet goed met de pil. Het anti- conceptiemiddel bij uitnemendheid wordt van alle kanten bedreigd. Niet alleen het gebruik, maar ook de bereiding verloopt niet zoals velen wensen. Om de pil te maken is een stof uit de Verbascos nodig, een plant die alleen voorkomt in Mexico, Peru en Columbia. Begin dit jaar ver- bood de Mexicaanse regering de uitvoer van de pilplant om de nationale industrie te steunen. In Peru zijn de Verbascovelden na de recente staatsgreep genaast en is de export voorlopig stopgezet. Tot overmaat van ramp wordt de Verbascos in Columbia bedreigd door een keverplaag. Deskundigen in Bogota zijn van me- ning dat er opzet in het spel is. De kever die de pilplant met totale ondergang bedreigt, was tot dusverre onbekend in Columbia. De herkomst van de insecten is niet duidelijk. Het enige dat vaststaat, is dat de kever tegelijk met paus Paulus verscheen.

Falsterb  

Aan den WelEd.Heer

Boudewijn R. Chorus,

ornitoloog te Utrecht.

Amice!

Ah! Waren het niet genoegelijke uren, die wij in elkanders gezelschap, overdag onder het loof der bomen van 't bekoorlijke Falsterb  , des avonds aan den gezelligen haard doorbrachten: en wanneer prof.   gstr  nd en zijn gade ons ver- gezelden of het kringetje uitbreidden, dan wer- den zij onvergetelijk.

Waarover hebben wij al niet gekeuveld! Zou er een ernstig, een luimig onderwerp zijn, dat wij niet aanroerden? Wat waren wij tevreden, wanneer wij, na vriendelijke woordenwisseling over de zomertrekroute van de Dikbekzeekoet, eindelijk ontdekten dat onze gevoelens niet zo verschilden als wij wel dachten, schoon wij el- kander niet minder lief zouden gehad hebben, indien het anders geweest ware.

Hoe verruktet gij ons, wanneer gij ons de uitstortingen van uw eigen hart mededeeldt of op de po  zij uwer grote voorgangers Het Glas en De Pyjama, en, laatstelijk, Vakantie vergaste! Hoe welwillend hoorde gij mij spreken over oude tijden, oude zeden, toen de Vorkstaartmeeuw nog langs Neerlands kusten scheerde en de wiele- waal zijn schielijk lied reeds floot eer nog de waranden van uw ouderlijk huis in 't stille Oegst- geest begonnen te groenen.

Hoe vertrouwelijk keuvelden wij over onze ornitologische plannen en dankten wij elkander menige verbetering of uitbreiding ervan! Is het niet zo, schoon wij ook niet in alles overeen- stemden, dat na elke bijeenkomst toch het ver- langen naar de volgende steeds hartelijker werd?

Dit nu is het, waarom ik U schrijf. Bij Uw vertrek naar Utrecht, beloofden wij ons hier nog grotere genoegens; doch hoe misleidden wij ons zelve! Hier hielden mij andere, ongewone bezig- heden terug; een sterkere band dan die der vriend- schap boeide U aan Uwe woonplaats. En onze briefwisseling, telkens afgebroken, kon onze bij- eenkomsten niet vergoeden.

Meer deden zulks welliswaar Uwe cursieve leerredenen, die toch de stoffe bevatten, waar- over wij gekout zouden hebben. Maar met dat al, amice, ik en in mijn kringetje: wij missen U zo node. Daarom beste vriend, en omdat ik weet dat gij niet van zins zijt 't ludieke leven te Utrecht nogmaals te verruilen met 't eenzaam Falsterb  , eindig ik met de stellige belofte, dat ik, eer de bladerploeg aan 't werk teigt om straks het veld te ruimen voor de sneeuwige velden en het thuisblijvende roodborstje, aan uwen vriend- delijke schouw zal zitten. Tot spoedig weder- ziens!

Als altijd,

Joh.S.van Emelen.

OMROEP AAN WATERWEG EN

AMSTEL

Volgende maand gaan wethouder Van der Ploeg van Rotterdam en zijn Amsterdamse collega Polak samen naar minister Klompé. Beide heren hebben van hun raad opdracht gekregen de minister een machtiging voor het doen van plaatselijke radio- en televisie-uitzendingen te vragen.

Zowel in Amsterdam als in Rotterdam heeft de gemeenteraad plaatselijke omroep begroet als een middel om de democratie op stedelijk niveau beter te doen functioneren.

De Rotterdamse wethouder drs J.G. van der Ploeg heeft bij de verdediging van het voorstel een plaatselijke omroep op te richten gezegd, dat B. en W. er veel aan gelegen is dat er een zelfstandige stichting komt met zo weinig mogelijk inmenging van de gemeente.

B. en W. van Amsterdam stelden vorig jaar februari in hun raadsvoordracht dat een lokale zendorganisatie "ook in haar redactionele en programmabeleid even onafhankelijk van de overheid (zal) dienen te zijn als de pers".

Louter gunstige perspectieven dus, op het eerste gezicht. De Omroepwet geeft minister Klompé de mogelijkheid aan een Amsterdamse resp. Rotterdamse omroepstichting een zendmachtiging voor radio en TV te verlenen. Zij heeft al laten weten sympathiek tegenover de initiatieven te staan.

AARZELING

Maar de minister zal nog wel even aarzelen. Beide gemeenteraden wensen de uitzendingen namelijk gedeeltelijk te financieren door etherreclame. Er zijn van reclameboodschappen nadelige gevolgen voor de plaatselijke dagbladen te vrezzen. Het heeft het bestuur van de NDP verbaasd, dat de Amsterdamse raad hier geen oog voor heeft gehad. De Rotterdamse raad zag de gevaren wel. De dagbladen aldaar zullen bij de verzorging van reclame kunnen worden betrokken, zodat zij in de opbrengst kunnen delen. (Als dit in strijd is met de Omroepwet, moet de minister worden verzocht die wet te wijzigen, vindt de Rotterdamse studiec commissie).

Pawlow (die met zijn hondjes deed wat de reclame met ons wil bereiken) viert hoogtij. Denkend aan een omroepje, geconfronteerd met de hoge kosten, is de reactie: opbrengsten uit reclame. Alleen al de dagelijkse aanwezigheid van het fenomeen etherreclame in ons leven heeft blijkbaar gevolgen.

Reclame kan natuurlijk best gemist worden. Rotterdam schat de jaarlijkse exploitatiekosten voor radio en TV op drie miljoen. Een miljoen komt ten laste van de gemeentekas, een miljoen wordt van het rijk gevraagd en de rest moet de reclame opbrengen.

Een miljoen is een koopje. Als de zendmast op een sokkel wordt geplaatst, is het een levend monument voor de plaatselijke democratie. Lokale omroep kan een inwekkend middel voor het culturele leven zijn, een katalysator, een stimulator. En dat mag niet meer dan één miljoen kosten?

DEEL CULTUUR

De argumenten voor het toelaten van reclame zijn bekend. Overtuigend zijn ze niet: zonder reclame is de zaak financieel niet haalbaar; reclame is ook een vorm van voorlichting; kleine adverteerders moeten in de ether ook aan hun trekken kunnen komen. Dan is er de redenering dat reclame zozeer een deel is geworden van onze westerse cultuur, dat het van oogkleppen en struisvogelneigingen zou getuigen als men niet voelt voor reclame in de ether. Och, zouden we bepaalde degeneratieverschijnselen in onze cultuur niet zeer gereserveerd mogen benaderen?

Lokale en regionale omroepinstellingen moeten maar afzien van reclame. Elke regeling die de kranten laten delen in de opbrengsten, is een compensatieregeling. Beter zullen ze er nimmer van worden. Dat maakt invoering van reclame al tot een riskante zaak. Een positief effect van lokale omroep is de grotere verscheidenheid van het plaatselijk publiciteitspatroon. Als daar kranten aan worden opgeofferd, is men nog niet veel verder.

Dat is misschien wat erg voorzichtig geredeneerd. Maar er zijn ook praktische bezwaren: weer gezeur over een verdeelsleutel bijvoorbeeld. Niemand is bovendien gebaat bij etherreclame, en evenmin komt iemand iets te kort. De dagbladadvertentie doet zijn werk uitstekend.

UITBUITEN

Kan de plaatselijke winkelstand etherreclame zodanig uitbuiten dat het effect dat van dagbladreclame overtreft? Het lijkt me twijfelachtig. Het heeft daarom weinig reële betekenis om te spreken van het recht om de lokale ether voor reclame te gebruiken, of het recht om reclameboodschappen via die ether te ontvangen.

De fraaiste oplossing is een volledig uit gemeenschapsgelden betaalde lokale omroep, die journalistiek concurreert met een commercieel opgezette dagbladpers (die de adverteerders slechts hoeft te delen met andere gedrukte organen). Dat kan een boeiende strijd worden, en volkomen eerlijk.

De grote kracht van lokale omroep is de wat informele aanpak. Het publiek wordt niet toegesproken, maar aangesproken. Dat spreekt aan.

KEUZE

Tenslotte een vraag ter overdenking. Twee uur radio per dag kost volgens de Rotterdamse plannen 750.000 gulden per jaar. Een half uur TV per dag kost jaarlijks 2.250.000 gulden. Als u alle mensen in hun auto, in bed, in hun volkstuin, op de bakkerskar of waar dan ook in de stad wilt bereiken; als u snel ter plekke reportages wilt maken, mobiel en actueel, in een makkelijk te monteren en direct te reproducere vorm; als u advertenties liever aan de dagbladen overlaat en het gemeenschap niet onevenredig veel mag kosten, welk elektronisch medium gooit u dan overboord als zijnde onhandig, oninteressant (denk aan de beperkte variatiemogelijkheden bij uw uitzendingen) en oneconomisch?

ANTON HEUFF

Zwart en wit

Vervolg van pag. 5

Door dit artikel, dat de bepalingen van art. 137 c en d moet vervangen, zet men het functioneren van de massamedia onder sterke druk. De regering ziet daarvan het gevaar, maar meent de oplossing gevonden te hebben door het artikel te laten beginnen met: "anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving". Het lijkt redelijk, maar beseft men wel hoe hier tussen neus en lippen door een akelig stuk overheidsinmenging in de vrije stroom van het nieuws wordt mogelijk gemaakt? Waar ligt de grens tussen vrij en verboden bericht? Het wetsontwerp geeft op deze vraag geen antwoord.

Praktische gevolgen

De zeer onfrisse rolprent "Africa Addio" van de Italiaanse schandaalfilmer Jacopetti, zal onder de voorgestelde wet vrijwel zeker verboden worden. Maar zijn de openbare discussies en het duidelijk tegenvuur, die op deze film volgden, niet veel gezonder dan het domweg verbieden?

Discutabel is ook het voorstel van strafbaarstelling van het "aanzetten tot rassenhaat", terwijl rassenhaat zelf geen strafbaar feit is. Het wetsontwerp doet bij ons een groot aantal twijfels ontstaan. Sommige zijn twijfels, waarvan je kan zeggen, dat ze gecompenseerd worden door het goede doel. De voorgestelde beledingsbepalingen schieten hun doel voorbij. Men zal meer oog moeten hebben voor het belang van de vrije meningsuiting, ook al zegt men naar De Toqueville: "Ik houd van de vrije meningsuiting meer omdat zij het kwaad voorkomt, dan dat zij het goede doet".

Willem H. Allersma

DE KOONING VAN AMERIKA

De Amerikanen beheersen een groot gedeelte van de wereld en in die wetenschap hebben ze een beetje teveel kapsones gekregen. Zij gaan echter voorbij aan het feit, dat buiten de natuurlijke rijkdom van het land zij alles te danken hebben aan mensen en hun eigenschappen uit andere werelddelen dan het hunne. Na de tweede wereldoorlog heeft Amerika zich ontworsteld aan het volkomen ten onrechte gehandhaafde superioriteitsgevoel van Europa. Langzamerhand bekruipt nu de Europeanen een minderwaardigheidsgevoel dat tot onbegrijpelijke onderdanigheid en volgzaamheid leidt. In eerste instantie betrof dit gevoel de politiek en de economie, maar meer en meer moet blijken dat Europa ook op cultureel gebied in het niet zinkt ten opzichte van de Verenigde Staten; tenminste, dat willen enkele vooraanstaande Amerikanen het doen voorkomen.

Weliswaar komen de Amerikanen nog steeds in drommen naar Europa als goedwillende kinderen die af en toe hun vergrijpsde ouders in een bejaardenflat komen opzoeken, maar het eigen land met al zijn overmacht slepen zij daarbij mee. De oudjes verzetten zich niet meer tegen de brutaliteit, de vitaliteit en het gelijk van de volwassen geworden jeugd. Zonder enige vorm van protest leggen zij zich bij de situatie neer. Europa is of lijkt moe.

Henk de By speelde die vermoeide onderdanige rol in een televisieuitzending over de Amerikaanse schilder Willem de Kooning. Hij had het nodig gevonden een kunstautoriteit, Thomas B. Hess te gaan interviewen in New York. Hess beweerde in die uitzending, dat de Europeanen enige moeite zouden hebben met het werk van De Kooning, omdat het zo typisch Amerikaans was. Deze bewering sprak hij prompt daarop tegen door er aan toe te voegen, dat Amerikanen niets anders waren dan naar Amerika gekomen Europeanen, zodat er eigenlijk geen enkele reden meer bestond waarom wij, Europeanen, De Koonings werk minder snel door zouden hebben dan zij, Europeanen. Bovendien beweerde deze Hess, dat New York de functie van wereldkunstcentrum van Parijs had overgenomen. Dat mag misschien even zo geweest zijn tijdens de oorlog, maar het moede Europa heeft zich nog niet alle kaas van het brood laten eten. De meeste stimulansen op kunstgebied komen nog steeds uit ons werelddeel al doen de hoogbiedende Amerikaanse verzamelaars en handelaars het anders voorkomen met hun geweldige prijzen en publiciteitsacties. Schandelijk genoeg liet De Bij de Amerikanen aan het woord en gaf geen enkel weerwerk. De arrogantie van zo'n man moet toch een klein deukje toegebracht worden.

HESS U.S.-ART

Voor de zoveelste maal is het Het Stedelijk gelukt als eerste een overzicht te geven van het werk van één van de belangrijkste kunstenaars van na 1945. In Amerika heeft De Kooning al veel tentoonstellingen gehad, maar nooit één van de Amsterdamse omvang. De Wilde, directeur, heeft evenals bij de Picassotentoonstelling niet gerust voor hij zijn zin had gekregen. Hij moest daarvoor niet alleen De Kooning overreden, maar ook de hele commerciële troep om hem heen. Voorwaar geen geringe prestatie. De catalogus heeft hij laten samenstellen door dezelfde Thomas B. Hess en jammer genoeg heeft deze Kooningkenner het belang van de Amerikaanse kunst in de geschreven tekst overschat. Hij gaat volledig voorbij aan de zeer nadrukkelijke stempel die Europese kunstenaars, die de vooroorlogse Europese grond te heet onder de voeten was geworden, op het Amerikaanse kunstleven hebben gedrukt. Namen als Mondriaan, Maholy-Nagy, Legèr en Gabo komt men in de catalogus. (f 10,-) niet tegen. Zelfs de hopepriester van de twintigste eeuwse kunst, Pablo Picasso, die van onnoemlijk groot belang is geweest voor De Koonings ontwikkeling als schilder schijnt voor de in Amerika bewonderde criticus een onbekende te zijn. Europa heeft er voor gezorgd, dat de kunst in

Amerika zich zelfstandig heeft kunnen ontwikkelen. Natuurlijk hebben Gorky, Motherwell, De Kooning, Pollock e.a. het grootste deel van de doorbreking van de botte Amerikaanse geest zelf moeten doen, maar wat zouden ze geweest zijn zonder het kleine, minderwaardige Europa. Amerika heeft het onrechtvaardige superioriteitsgevoel voor een zacht prijsje overgenomen.

BILLS VROUWEN

De eerste werken in het Stedelijk sluiten direct aan op de expressionistische hausse die de schilderkunst toen in Europa doormaakte. Onvermijdelijk duikt in het werk van De Kooning de overheersende schim van Picasso op. De serie mannen van voor 1940 laten dit duidelijk zien. Ook De Kooning maakt studies van verdraaide lichaamsdelen, - de schouder -, hij plaats de figuren netjes midden op het doek in ruime ruimten waarin de precies uitgevoerde houtskoollijnen de schilderijen een merkwaardige extra dimensie geven. Tegelijkertijd maakt hij ook al abstracte schilderijen, die scherp "omlijnde" vormen herbergen. Het beste schilderij uit die tijd, Seated Figure (Classic Male) verenigt op een bijzonder "mooie" wijze de eigenschappen van beide manieren van schilderen in zich.

Na 1940 spelen de vrouwen de hoofdrol. Tot op heden hebben zij De Koonings schilderijen beheerst. Zij hebben veel liefhebbers en kenners van moderne kunst in verwarring gebracht. Hoe was het in godsnaam mogelijk dat een schilder van abstracte schilderijen zo makkelijk kon overschakelen op de weergave van de ouderwetse menselijke figuur? Sommigen, waaronder goede vrienden van De Kooning, konden zich niet meer verenigen met zijn werk; zij beschouwden het als onecht. Anderen wilden niet zo ver gaan en lieten de vrouwen buiten beschouwing, als hadden zij niets uitstaande met het eigenlijke werk van de schilder; een verkeerd standpunt natuurlijk. Het is ook mogelijk ze te

zien als katalysatoren, scheppingen om tot een volgende abstracte fase te komen. Ik geloof niet in deze laatste theorie. De Vrouwen vormen geen duidelijke breekpunten in zijn werk, maar zijn een essentieel deel van het totaal. De Kooning wijst hier zelf ook op, hoewel het woord van een kunstenaar over eigen werk vaak met een korreltje zout moeten worden genomen. De vrouwen maken deel uit van een vormenwereld die hij op doek, papier of hout wil verwezenlijken. In wezen zijn zij even abstract als zijn andere "echte abstracte" schilderijen, die bovendien vaak vrouwelijke vormen in zich bergen.

Uit de eerste serie vrouwen uit de tweede wereldoorlog blijkt dit nog niet zo, maar enige jaren later en vooral aan het begin van de jaren vijftig ontstaat een bijna vanzelfsprekend evenwicht tussen beide soorten werken. De vrouwen zijn alleen als voorstelling iets "echter"; zij bezitten herkenbare vormen: vervaarlijke ogen, wellustige monden (onmisbaar object in bijna ieder schilderij van De Kooning), en enorme Amerikaanse pin-up-borsten, maar in wezen zijn het de abstracte vormen van de wrede Mexicaanse godin, het Mesopotaamse beeldje of het robuuste moederbeeld, de verschijnselen die De Kooning hebben beïnvloed bij het schilderen van deze wezens. Zie lieten op mij niet de sterkste indruk na; misschien zijn zij in al hun onwerkelijkheid en dreiging te literair om in overeenstemming gebracht te kunnen worden met het overige werk, dat schijnbaar zonder betekenis is. Schijnbaar, omdat iedere vorm, hoe onbekend ook, toch zijn eigen betekenis heeft.

De Kooning komt na 1950 tot volle bloei. Hij loopt iets achter de ontwikkeling in de Amerikaanse kunst aan. Pollock maakt wat bekendheid en prijzen betreft de dienst uit en De Kooning wordt nog geweerd als de pest. Attic (1949), Excavation (1950) en een aantal fascinerende vrouwelijke draken maken voor hem de doorbraak naar de bevrijding als kunstenaar mogelijk. Hij is zichzelf meester aan het worden. Museumdirecteuren en handelaars zien nog niets in hem. Zelfs Sandberg weigert hem als een groot schilder te gaan zien, hoewel hij de gelijkgerichte kunstenaars in Europa alle mogelijke kansen bood; Cobra voorop. Nu kan De Kooning tien maal zo veel vragen als zijn Europese collegae Appel en Corneille. De grote klap komt voor hem omstreeks 1955. De roem wordt groter, maar productie en kwaliteit hebben er niet onder te lijden.

1957-NU

Na 1957 worden de kleurvakken groter en de compositie lijkt iets minder ingewikkeld, maar dat is slechts schijn voor diegenen die goed willen kijken. De Kooning heeft lang nagedacht over het schilderen; hij richtte een soort discussieclub voor New-Yorkse schilders op na de oorlog. Hij gaat meestal zeer bedachtzaam te werk, veegt schilderijen uit omdat een kleurvlakje enkele centimeters teveel naar links is geplaatst, vernipt drie schilderijen om er één nieuwe van te maken, gooit veel doeken weg etc. De expressie op het doek hangt af van de macht van zijn intellect. Een man als Appel werkt meer lichamelijk dan intellectueel; dit ter verduidelijking.

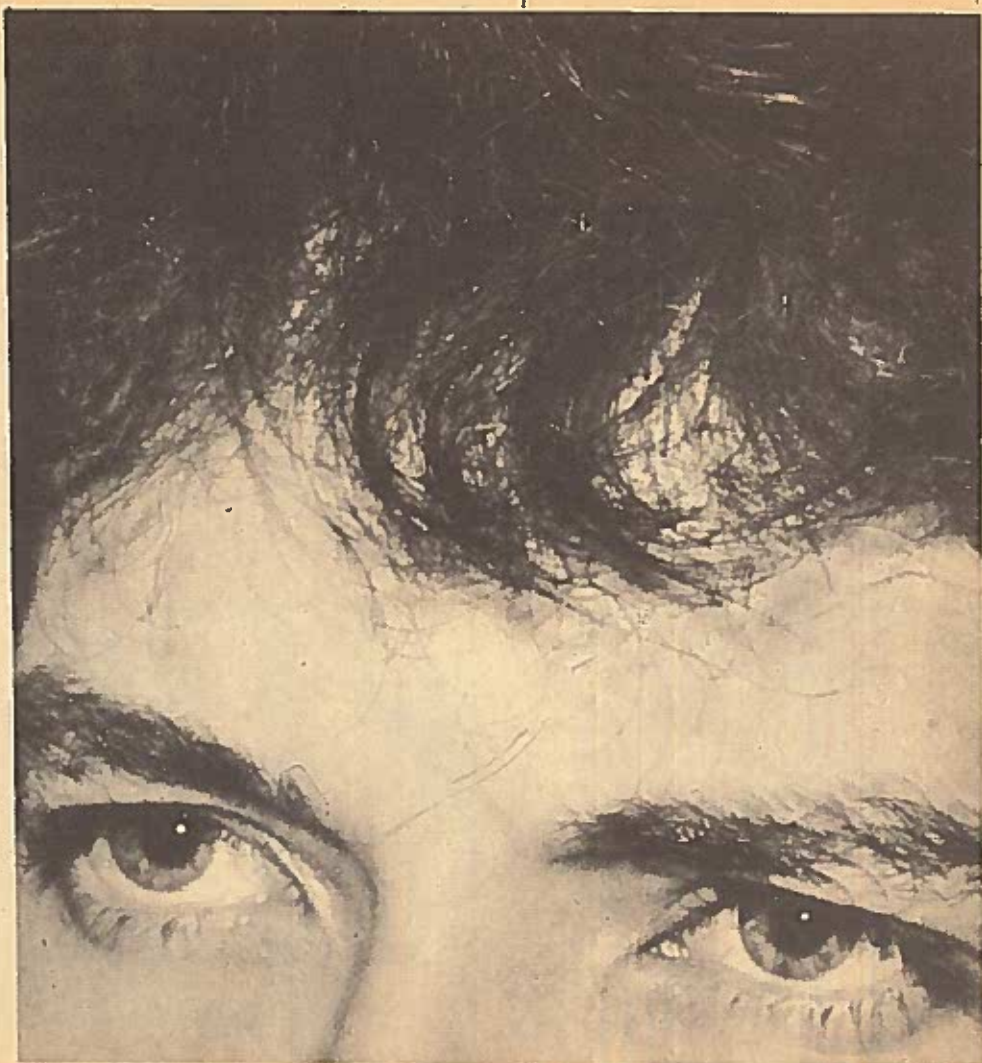
De grote kleurvlakken houden de overhand tot 1963. De eerste schilderijen uit die "periode" zijn minder overtuigend dan die van enkele jaren daarvoor (Gotham News '56, Easter Monday '56), maar allengs verbetert de kwaliteit. Tot de schitterendste schilderijen van de tentoonstelling behoort ongetwijfeld Rosy-fingered dawn at Louis Point, gelukkig in het bezit van het Stedelijk. Intussen blijft hij vrouwen schilderen, maar het fanatische is verdwenen. Het atelier dat hij liet bouwen in het landelijke Springs heeft grote invloed gehad op zijn manier van schilderen. De vrouwen vervagen meer en meer tot "figures" die opgeslurpt worden door het "landscape" in het schilderij. Erg mooi dat laatste werk.

De tentoonstelling heeft een open einde. Alles is nog mogelijk met en door De Kooning, een groot na-oorlogse schilder, de vader van de volwassen Amerikaanse kunst. Ga maar kijken (tot 11 november) en zie dat het botte Amerika ook al zo iets heeft als cultuur of kunst al is er weinig Amerikaans aan te zien.

Jan Bart Klaster.

don't look back

of het
verneukeratieve
van een
imageloos
image

In Cinéfol, Amsterdam, en Studio, Utrecht, is afgelopen week de film "Dont look back" van D.A.Pennebaker een halve eeuw te vroeg en drie jaar te laat in première gegaan. Een halve eeuw te vroeg, omdat ik deze kolommen eigenlijk in zwart en wit zou moeten zwijgen. Drie jaar te laat, omdat roepen in een woestijn boortoreneilanden nog minder effectief is dan roepen in een woestijn ja-knikkers.

De roeper is Bob Dylan. Het grootste booreiland is filmkritikus B.J.Bertina. Dylan kunt U aan het werk zien in "Dont look back", Bertina in de Volkskrant van 11 oktober.

"Dont look back" is een greep uit Pennebakers filmisch verslag van het toernee dat Bob Dylan in 1965 door Engeland maakte. Het was de eerste en enige keer dat Dylan buiten de V.S. zong.

Alle soorten muziek-expressen, tony-tunes en tiener-top blaadjes uit de beginjaren zestig hebben wel flarden opgevangen en doorgegeven van de jubelende woorden die Robert Shelton, muziekkritikus van de New York Times, indertijd aan Dylan wijdde. De jacht op Dylans story, die daar het gevolg van was, resulteerde in een handvol wetenswaardigheden die stuk voor stuk machtige onderdelen zouden kunnen en - als het aan de ja-knikkers en booreilanden lag - zouden moeten vormen van Het Image van het Echte Vrijgevochten Amerikaanse Zangfenomeen.

Het zijn wetenswaardigheden die alle liggen in de orde van: geboren worden, van huis wegge- lopen, de eerste gitaar van een straatzanger an-

nex zwerver krijgen en ga zo maar door. Natuurlijk; zulke dingen kunnen verhelderend werken. De aloude milieu- en aanverwante factoren moeten gekend worden. Maar vergeten wordt, dat het de commercie is, die altijd overdrijft. Dat het de commercie is, die zich meester maakt van die wetenswaardigheden om de eenvoudige reden van Het Image, dat véél beter verkoopt dan alle originaliteit op de wereld, van wie ook.

Vergeten wordt, dat het de commercie is, die Het Image maakt en niet degene die het dan al hééft.

geen speel - knikker

Een eiland als Bertina is de éérste om dat te vergeten. Blind en met een ongelooftelijke onbe-nulligheid trapt hij erin en lacht erom, waar hij zelf bijstaat. Hij gooit het op de goedkoper toer van de *imagemakende* Dylan, waar hij bijvoorbeeld al zou moeten weten dat "Dont look back" geen speelfilm is, maar film in zijn elementaire vorm: zuiver communicerend, registrerend. Bertina staart zich blind op de film als kunstuiting en zal wel nooit beseffen dat een registratie, een collage van registraties, even goed verdomd kunstzinnig kan zijn. Gebrekkige kwaliteit van de filmbeelden op zich, van het camerawerk, of zelfs een kortsluiting in de compositie kan de authenticiteit, de zuiverheid van die registratie alleen maar vergroten.

barriere

Ooit moet Dylan beseft hebben, dat hij zelf een ja-knikker, misschien wel een booreiland, was. Dat beschouwde hij als het volkomen nul-punt, de basis van het niets, waarop hij de theorieën bouwen kon die je als geheel een filosofie zou kunnen noemen. De basis van het absolute niets, die hem de kans gaf, te werken met eigen, volledig originele, opvattingen. Opvattingen, die

zijn idee waren en niets te maken hadden met, of zelfs maar gefiltreerd waren uit, gegrondveste ideeën.

Zoiets werkt onmiddellijk een enorme communicatiebarrière in de hand, waar Het Image een onvermijdelijk gevolg van is.

Zelfs de grandioze taal - die dan ook alleen maar muziek kan zijn en niet op muziek ge-zet - waarin Dylan zijn ideeën vangt vermag niet een dergelijke barrière uit de weg te ruimen. De meesterlijkste formulering kan een dove nog niet doen horen.

Verre van iedere verabsolutering kan Dylans zucht naar volstreekte relativering hem alleen maar dwingen tot berusting. Het Image noemt dat on-middelrijk *arrogantie*. Zo ook Bertina.

a - normen

Het toetsen van de theorieën van Bob Dylan door Jan en Alleman met normen die niet de zijne zijn, waar Dylan helemaal niet mee werkt, isoleren hem (of Het Fenomeen) nog meer. Dat moet Dylan ook beseffen, wanneer hij het lef heeft zonder meer te zeggen, dat Europa niet rijp is voor zijn muziek. Drie jaar terug was dat en hij weet dondersgoed dat het zelfs nu in zijn eigen Amerika al niet veel beter is. Hij staat alleen en hij blijft alleen staan. Dat heeft niets met a-socia-liteit te maken, want dát deel van zijn mentaliteit dat ten minste onderkend wordt doet hem dóór-zingen, afgezien dan van de eigen voldoening.

En de Dylan uit "Dont look back" is al lang niet meer, zoals evengoed - zij het stukken trager - gevreten wordt aan de mentaliteit van drie jaar terug.

Maar die ongeschreven wet van de trage communicatie doet intussen krachten als Bob Dylan verder en verder vervagen, want waar hij voortgaat, gaat hij hetzelfde onder in horden van roepers. Vraag ze voor de aardigheid, waar zij hun inspiratie uit geput hebben. De liegende camera's, die Bertina (en met hem Bob Malmberg in Het Parool; alleen De Tijd waardeert juist) graag in "Dont look back" gezien zou hebben, hadden niet duidelijker kunnen maken, dat het image van Dylan "slechts" het image is van geen image hebben of willen hebben.

boudewijn ø. chorus

